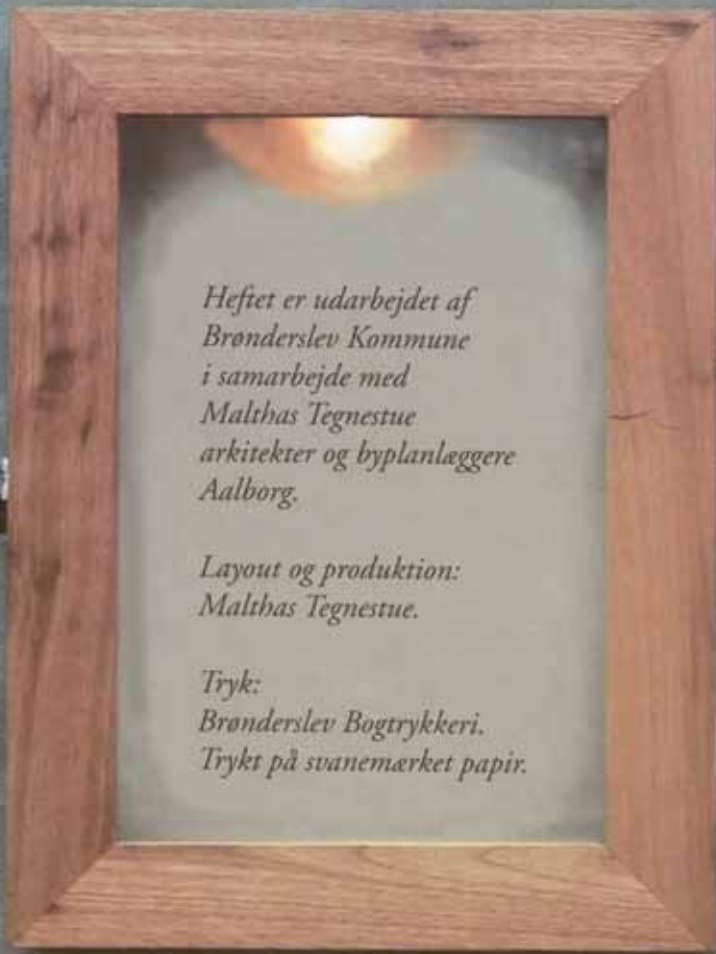

Facader Skilte Markiser

-ideer og vejledning

BRØNDERSLEV KOMMUNE

A wooden frame with a light-colored wood grain is mounted on a grey, textured wall. Inside the frame, there is a piece of paper with text. The text is arranged in three paragraphs, each starting with a line of text followed by a smaller line. The first paragraph is the longest, followed by a shorter one, and then another short one. The text is in a serif font and is centered within the frame. The background of the wall is a mottled grey color with some darker spots and a small lock on the left side of the frame.

*Heftet er udarbejdet af
Brønderslev Kommune
i samarbejde med
Malthas Tegnestue
arkitekter og byplanlæggere
Aalborg.*

*Layout og produktion:
Malthas Tegnestue.*

*Tryk:
Brønderslev Bogtrykkeri.
Trykt på svanemærket papir.*

Indhold

Forord	side 5
Generelt	side 6
Facader	side 7
Bygningernes karakter	side 8
Tilbageføringer	side 10
Materialer og facadebeklædninger	side 11
Højder og tagformer	side 12
Vinduer og døre	side 14
Gesimser og andre bygningsdetaljer	side 17
Hovedregler for butiksfacader	side 19
Markiser, baldakiner og halvtage	side 20
Hovedregler for alle typer markiser	side 23
Skilte	side 24
Hovedregler for alle skiltetyper	side 27
Ansøgninger mv.	
Gode råd om sagsbehandling mv.	side 28

Forord

Det er tanken, at dette hæfte skal kunne anvendes som vejledning i forbindelse med byggesagsbehandling eller endnu bedre som inspirationskilde for ejerne og deres rådgivere i forbindelse med overvejelser om bygningsmodernisering og ombygning eller nybyggeri i bykernen.

Formålet er at give kommunens borgere og handlende inspiration til at vælge og udforme facade-løsninger mv., der dels er i harmoni med de bygninger, som de ønskede ændringer vedrører, dels er indpasset i de byområder, som bygningerne fremover skal indgå i.

På denne måde er det ønsket at styrke bymiljøet og bevare og evt. forbedre de arkitektoniske og bygningskulturelle træk, som er kendetegnende for Brønderslev by.

Hæftet er udformet, så der for hvert emne angives generelle retningslinier for fremgangsmåden ved valg af løsninger, ligesom der så vidt muligt vises en række gode eksempler til evt. efterfølgelse.

Det er væsentligt for byen fortsat at sikre sine miljøer og sine arkitekturhistoriske og bygningskulturelle kvaliteter.

Byhusenes facader med vinduer, døre, markiser og skilte er vigtige elementer heraf, idet de enkelte facader har en stor visuel betydning for det samlede bymiljø.

I Brønderslev er der i de senere år skabt meget fine resultater i forbindelse med modernisering,

og nybyggeri i bykernen ligesom bystrukturen flere steder er retableret i forbindelse med byfornyelse og boligforbedring.

For at fastholde denne positive udvikling har byrådet besluttet at stå fast på kravene om, at der ved ønske om facadeændringer samtidig skal foretages overvejelser om forbedring og evt. tilbageføring af bygningens fremtræden i bymiljøet. For at nå disse mål på en hensigtsmæssig måde vil kommunen gerne orientere og vejlede ejerne og lejerne på et så tidligt tidspunkt som muligt.

Byrådets mulighed for at styre udformningen af bebyggelsens ydre fremtræden fremgår af byggelovens § 6 D, hvori der står:

"Kommunalbestyrelsen kan gøre en tilladelse efter byggeloven afhængig af, at bebyggelsen får en sådan ydre udformning, at der i forbindelse med dens omgivelser opnås en god helhedsvirkning.

Stk. 2. Skiltning, lysinstallationer o.lign. må ikke være til ulempe eller virke skæmmende i forhold til omgivelserne.

Kommunalbestyrelsen kan ved forbud eller påbud sikre opfyldelsen af 1. pkt."

Brønderslev byråd har i.h.t. beslutning af 10. maj 1995 nedsat en såkaldt "Midtbygruppe", der med henblik på en højnelse af Brønderslev midtby's æstetiske udformning har fået til opgave at rådgive Teknik- og miljøudvalget i spørgsmål om udformning af midtbyens facader, skilte og markiser m.v.

Gruppen forelægges sager af byæstetisk karakter, som er vurderet af Teknisk Forvaltning og som ikke umiddelbart kan godkendes.

Gruppen kan afgive konsensus-, flertals- eller mindretalsafgørelser. Disse videregives som rådgivning for afgørelse i Teknik- og miljøudvalget.

Gruppen er sammensat af repræsentanter fra:

- Handelsstandsforeningen
- Brønderslev Erhvervsudvikling
- Turistforeningen
- Grundejerforeningen
- Lejerorganisationen

Hver af de nævnte organisationer udpeger 1 medlem til gruppen, lejerorganisationen er dog - indtil en egentlig lejerorganisation etableres i byen - repræsenteret ved et medlem af Boligforeningen PM og et medlem fra Andelsboligforeningen Fredensbo.

Det enkelte medlems funktionsperiode følger byrådets valgperiode.

Teknisk Forvaltning, afdelingen for Byggeri-, Plan- og Miljø fungerer som gruppens sekretariat.

Venlig hilsen

Lene Hansen
Borgmester

Henning Jørgensen
Fmd. for Teknik- og Miljøudvalget

Brønderslev, den 18. 2. 2000

Generelt

I et levende byområde sker der hele tiden ændringer. I sig selv kan den enkelte ændring synes ubetydelig for helheden, men erfaringer har vist, at et byområde kan miste både særpræg og charme, hvis der ikke sker en vis styring i retning af at harmonisere og koordinere udviklingen.

Butiksindehavere ønsker, at deres forretning til enhver tid skal fremstå tidssvarende og moderne. Og moden skifter.

I nogle perioder er vinduesudstillinger væsentlige, og vinduerne kan ikke blive store nok. I andre perioder skal varerne være tilgængelige for kunden enten i eller uden for forretningen, og vinduernes rolle nedprioriteres.

Sådanne skiftende handelsprincipper har haft stor betydning for udformningen af de bygninger, der anvendes til butikker.

I dag er et af problemerne for bymiljøet, at dagligvareforretninger slet ikke ønsker vinduer i facaden. De vinduer, der evt. påbydes i forbindelse med byggesagsbehandlingen, klæbes ofte til med reklame-tekster.

Et andet og stigende problem er de såkaldte „rambuktyverier“, der fortrinsvis går ud over butikker med store og spinkle butiksrunder. Denne udvikling vil sikkert også resultere i ønsker om nye tiltag i facaden eller i gaden ud for butikkerne, og dermed påvirke oplevelsen af byens huse.

Formålet med denne vejledning er ikke at gøre byens huse ens og bremse udviklingen i butikshandelen. Men ved at opstille retningslinier for facader, skilte og markiser vil der kunne opnås en styrkelse af butiksområderne, så de vil kunne opfattes som smukke og tiltalende bydele i harmoni med den stedlige byggetradition.

I Brønderslev by er der i de senere år foregået en række fornemme ombygninger af butikker og salgsarealer med fin fornemmelse for de bygninger, de er foretaget i.

Med udgangspunkt i disse gode eksempler fremlægges denne vejledning for udformningen af facader, skilte og markiser på anlæg og bygninger i Brønderslev Kommune.

Facader

Bygningerne i de centrale dele af Brønderslev afspejler mange forskellige tidsperioder i arkitekturen. Der er ikke nogen fremherskende arkitektonisk periode, der præger bybilledet. Det eneste, der virkelig knytter bymidten sammen, er den traditionelle købstadsbebyggelse med reglen om, at husene placeres med facaden i gaden eller torvets afgrænsning.

Facadelængden er som hovedregel forholdsvis begrænset, og de fleste huse er opført i traditionelle teglsten med vinduer som "huller i mur".

Selv funktionalismens huse med de karakteristiske hjørnevinduer er de fleste steder indpasset smukt ind i gadebilledet.

Alt i alt har Brønderslev i dag en forholdsvis helstøbt og hyggelig bykerne med mange spændende huse og mange gode gadeforløb. Vel er byplanen præget af en form for planlægning, der gør gaderne forholdsvis lige og dermed ikke så visuelt spændende og uforudsigelige som gaderne i vore ældre byer. Alligevel har byen mange af de traditionelle købstadskvaliteter, med traditionelle byhuse opført i gadelinien. Det betyder, at Brønderslev i dag har et godt byplan- og bygningsgrundlag for at videreudvikle specielt bymidte som et smukt og harmo-

Bredgade. Smukt og forstandigt renoveret byhus med butik.

nisk byområde med helstøbt og ærlige enkelthuse. Huse, der hver især vil kunne udgøre en arkitektonisk oplevelse, og være et godt og værdifast grundlag for at huse handel, service og boliger i bykernen.

Stort set alle huse i bykernen og forretningsområderne er oprindeligt opført som smukke, "ærlige" og rene eksponenter for for den tid, de er skabt i.

Dette er meget afgørende for en forskønnelsesindsats, da man så med god samvittighed kan arbejde for at genskabe nogle af de kvaliteter, der måtte være blevet svækket ved senere ombygninger.

Fælles for bebyggelsen i bykernen er, at alle huse frem til de nyeste er skabt med facader, der starter ved jorden.

De fleste af de problematiske ombygninger, der siden er gennemført, har flere steder fjernet denne "jordforbindelse". Det har medført, at de øverste etager af husene nu næsten "svæver" over butiksetagen. Formålet har ofte været at lave så store butiksvinduer som muligt.

I dag, hvor behovet for store butiksvinduer er mindsket, vil det være naturligt at forsøge at få noget af bygningens oprindelige fremtoning og jordforbindelse tilbage og få dele af facaderne ned på soklen igen.

I nogle tilfælde vil gamle billeder kunne give et vink om, hvordan huset så ud før ombygningen og vil kunne danne grundlag for en modernisering eller en tilbageføring.

BYGNINGERNES KARAKTER

Det er karakteristisk, at byens huse ligger i gadelinien, og at de fremstår som enkelthuse med facadelængder på 10 - 15 m. Der findes større bygninger som f.eks. her i Bredgade, men det hører til undtagelserne. Men disse store huse er stadig "byhuse", der falder godt ind i gadebilledet.

bygningens højde i forhold til længden, facadernes lodrette eller vandrette inddeling, taghældning og vinduesudformning er harmoniske i forhold til gadens karakter.

Det er også vigtigt, at detaljeringen af facaden spiller op til den udformning, der er almindelig i gaden.

Hvis der er tale om nybyggeri, bør en ny bygning udformes i en arkitektur, der udtrykker den tid, som den opføres i.

Det gælder altså ikke om at lave kopier af de gamle huse, så man ikke kan se, om en bygning er opført i 1890'erne eller 1990'erne.

Bredgade i Brønderslev indeholder flere gode eksempler på store, men veltilpassede byhuse.

Store og meget arealkrævende forretninger og handelsvirksomheder vil ikke kunne indpasses i en traditionel købstadsgade. Sådanne virksomheder bør etableres i særlige områder.

Det er afgørende for helhedsindtrykket af en bygning, at

Selv om der ved nedrivning af flere huse vil kunne skaffes en stor eller lang grund, skal nye huse i bymidten deles op, så bygningen kommer til at fremstå på en måde, der oprettholder facaderytmen i gadebilledet.

Opgaven består i at opfange karakteren af bygningerne på stedet og så skabe en nutidig arkitektur over de samme principper. En arkitektur, der også om 50 - 100 år vil stå lige så stærkt og tidstypisk, som mange af de gamle huse fremtræder i dag.

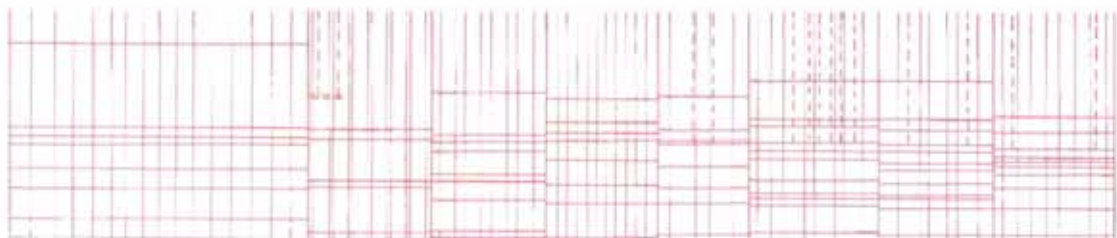
Eksempel på rytmen i en facaderække i en købstadsbebyggelse

1. En harmonisk facaderække med individuelt opførte bygninger.

2. Hvis der trækkes linier for vinduer og døre, etager, tag mm., vil der fremkomme et mønster i såvel den enkelte bygning som i hele facaderækken.

3. Mønsteret viser facadernes opdelinger. Man ser, at der er harmoni og variation, fordi hver enkelt bygnings proportioner er tilpasset resten af facaderækken.

Ved evt. nybyggeri i en sådan gade er det væsentligt, at rytmen ikke forstyrres. Som det ses, vil meget lange huse og huse med lange, vandrette brystninger o.lign. frembringe et stilbrud i forhold til de andre huse i gaden. På samme måde ses, at de store butiksvinduer i underetagen ødelægger harmonien i facaden.

Nok så interessant er imidlertid oplevelsen af gaden på langs, som den ses på billedet fra Bredgade på side 8. Her vil man kunne konstatere, at Bredgade i dag trods enkelte meget store huse virker meget smuk og harmonisk. Det skyldes, at de store og lange huse har nogenlunde samme proportioner og samme facaderytme som de mindre og kortere huse.

TILBAGEFØRINGER

Når et hus med store butiksvinduer skal have genskabt jordforbindelsen er det ikke nødvendigt at lave brede søjler og små, smalle vinduer.

Når der udføres nye mursøjler, skal det ske med respekt for de eventuelle detaljer, der har været i facaden. Der bør altid være en sokkel på huset også under udstillingsvinduer.

Vinduerne bør afhængigt af husets arkitektur opdeles af poste og evt. sprosser. De eksisterende vinduer i overetagen kan evt. give et indtryk af den opdeling, der har været

Hus i Bredgade. Tænkt eksempel på facadeændring.

Der opnås ofte en rimelig balance i facaden og en god fornemmelse af, at huset atter står solidt på jorden ved at føre en del af facaden mellem vinduerne i overetagen ned til soklen.

Et problem i denne forbindelse kan være både at løse handicapkravene til adgangsforhold og lave en sokkel. En løsning kan være at hæve belægningen i fortovet ud for indgangen.

gældende i den periode, huset er bygget i. Alternativt kan man skabe en moderne tolkning af et butiksvindue.

MATERIALER OG FACADEBEKLÆDNINGER

Byhuse er traditionelt opført af tegl, der står som blank eller pudset mur. Det virker fremmedartet, hvis der indføres beton eller lettere materialer som f.eks. træ, eternit eller metalplade blandt de ældre bygninger. Der er eksempler på disse facadeløsninger i bymidten, men de virker ikke arkitektonisk holdbare over en årrække, og de er med til at skabe disharmoni i gadebilledet.

Målet er, at så mange huse som muligt fremstår i de oprindelige materialer. Facadebeklædninger under alle former virker uharmoniske og slører bygningens udtryk eller væsentlige bygningsdetaljer, og de bør som følge heraf undgås.

Beklædninger ses oftest ved butikker i stueetagen.

Bredgade 45 - 47. Smukt renoveret hus

De fleste huse er smukke nok til at stå alene.

Flotte søjler og andre arkitekturelementer bør atter komme frem i lyset.

HØJDER OG TAGFORMER

Ved højden af en husrække er det mere et spørgsmål om, hvad man opfatter som højden end om det faktiske antal etager og antal meter. Bygningens afgrænsning opfattes i form af kviste, mansarder, skorstene og lignende.

Højden skal afpasses efter nabohusene og gadens bredde. Den almindelige tagform i

Eksempel på nye og gamle bygninger i god indbyrdes harmoni.

Brønderslev er sadeltag, og det er en traditionel tagform, der giver en funktionel afvanding og et harmonisk og roligt helhedsindtryk.

Ved sammenbygninger skal en nybygning tilpasses nabohusenes højder, tagformer og gadeforløbet.

Der er i bymidten opført nyere huse med fladt tag eller huse i 1 plan med lav taghældning, og de virker flere steder som huller i facaderækken.

I særlige tilfælde som hjørnebygninger o.lign. kan det dog give spændende arkitektoniske oplevelser, hvis der arbejdes med andre tagformer.

Gågaden rummer flere eksempler på moderne forretningshuse, bl.a. som her til venstre med arkadeløsning i underetagen.

Dette hus er fra begyndelsen skabt til delvist at "svæve" over jorden. Arkadeløsninger må dog også foretrækkes frem for faste baldakiner.

Eksempler fra Bredgade: Tagudhæng, kviste, rygninger og spir danner afslutningen på husene, afhængig af gadens bredde og den vinkel, man ser husene i.

VINDUER OG DØRE

Vinduernes størrelse og placering i muren er afgørende for, hvordan man oplever en facade.

En facade med små vinduer og store murflader virker massiv og tung, mens store vinduer og slanke murstenssøjler giver indtryk af lethed.

Når en facade skal indpasses i en eksisterende facaderække, skal facaden være i overensstemmelse med de eksisterende huse.

Ved udskiftning af vinduer i ældre bebyggelse skal de nye vinduer være i overensstemmelse med de oprindelige vinduesformater og opdelinger af vinduet. Profileringen af vinduessprosser og poste er også vigtig for en nuanceret

oplevelse af lys og skygge. Retvinklede kanter i lodposter giver nogle hårde detaljer i et gammelt hus.

"Dannebrogsvinduer" eller flagvinduer fra begyndelsen af dette århundrede vil kunne udskiftes med trævinduer med

termoruder og glaslister med afrundede forkanter. På denne måde bevares bygningens arkitektur, og man undgår, at vinduerne kommer til at fremtræde som store huller i facaden. Et opdelt vindue i en bygade skærmer også bedre mod indblik udefra.

Vinduer med små sprosser skal udskiftes med tilsvarende vinduer med kitfals. Isoleringskravene kan opfyldes enten med indvendige forsatsrammer evt. med termoruder uden

sprosser eller ved anvendelse af koblede rammer. Disse indvendige vinduesdele behøver ikke blive udført med kitfals, men kan laves med diskrete glaslister eller med glas i spinkle tætningsprofiler.

*Bredgade nr. 60.
Eksempel på uspolet facade
med et flot indgangsparti og
de originale vinduer i facaden.*

Kunstige sprosser virker forkerte. Det samme gør flagvinduer af plastprofiler, specielt hvis der i virkeligheden er tale om et dreje/kip-vindue, der kan tiltes indad i toppen.

*Biografen - 1. sal.
Uheldigt eksempel på kunstige sprosser uden konstruktiv rolle.*

Eksempel på, at de oprindelige proportioner kan bevares ved udskiftning af vinduer.

GESIMSER OG ANDRE BYGNINGSDETALJER

Der er på gamle huse mange detaljer som hovedgesims ved taget og gesimser på facaden. Der kan være vinduesindfateringer og figurer. Der kan også være særlige mursten eller andet til at give mønster eller udsmykning i murværket eller facaden.

Disse bygningsdetaljer skal behandles meget varsomt og skal istandsættes i forbindelse med moderniseringer.

• Billedet side 18 viser et nyt supermarked på et forholdsvis nyt parkeringstorv i centrum af Brønderslev. Store enheder skal placeres i forbindelse med store byrum. Den høje, nordvendte glasfacade fortæller, hvor man skal gå ind i bygningen. Parkeringstorvet afgrænses mod nord af nye byhuse med klare forbindelser til de traditionelle byggetraditioner i byer fra stationsbytiden.

Hovedregler for butiksfacader

1. Såvel nye som eksisterende butiksfacader skal både synsmæssigt og konstruktivt udgøre en helhed fra sokkel til tag.
2. Såfremt en enkelt butiksfacade strækker sig over flere bygninger eller matrikelnumre, bør butiksfacaden opdeles og udformes under hensyntagen til de enkelte bygningers udseende og facaderytme.
3. Såfremt flere butikker deler en underetage i et større hus, skal skiltning og farvesætning harmoniseres, så der ikke sker en visuel opsplitning af facaden.
4. Nye butiksfacader skal opdeles og udformes, så de harmonerer med de omgivende og de eksisterende butiksfacader.
5. Murpiller i stueetagen skal bibeholdes. Hvis de er fjernet ved tidligere ombygninger, bør de ved facadeændringer genskabes i overensstemmelse med facadens oprindelige udseende og rytme.
6. Facadebeklædninger bør i princippet ikke anvendes. Ved ændringer og ombygninger skal eksisterende facadebeklædninger fjernes.
7. Facader i ny bebyggelse og i tilbygninger skal tilpasses den ældre, eksisterende bebyggelse og skal samtidig udtrykke, hvad der er typisk for bygningens / tilbygningens "egen tid".
8. Blank mur i røde og gule teglsten prioriteres højt, men også pudsede og vandskurede facader kan godkendes. Farver bør altid være pastelfarver. Alle farver på facader skal godkendes i hvert enkelt tilfælde.
9. Andre materialer vil kunne godkendes i særlige tilfælde, hvis de indgår i en samlet arkitektonisk løsning, der er acceptabel såvel for den enkelte bygning som for helheden.

Markiser baldakiner og halvtage

I forbindelse med butikker og butiksvinduer opstår ofte et ønske om en afskærmning mod sol og regn. Specielt når vinduet nu er blevet rigeligt stort. Den moderne butiksform med udstilling af varer på for-tov og gågade gør dette ønske endnu større.

Tidligere havde mange butikker en markise af lærred. Den kunne rulles ud og tages ind efter behov.

Især mange fødevarerforretninger havde store, mørke markiser for at skærme af mod sol og opvarmning.

Ellers var de fleste markiser af lyst lærred, der skyggede for vinduerne uden at tage for meget dagslys.

På markisens sidestykker var ofte trykt butiksnavn eller varekategori som "Kød og på-læg" eller "Boghandel", en yderligere hjælp til at finde rundt i forretningsgaden, når skiltene over vinduerne blev skjult af markisen.

Markiserne er også et signal om, at butikkerne er åbne. Der er en tydelig forskel på en forretningsgade i åbningstiden og efter lukketid. Det, at markiserne bliver rullet ind, er et klart signal om, at nu er det lukketid. På denne måde bliver der en markant forskel på byen i åbningstiden og efter lukketid.

I dag er det muligt at få moderne markiser eller parasoller af kunststof og med god holdbarhed. En sådan løsning på behovet for læ og afskærmning af fortovet og af butik-kens vinduer er stadig den smukkeste og den bedste.

Herunder:

Eksempler på, at markiser og parasoller af lærred kan løse opgaven med at skabe skygge til vinduerne og beskyttelse mod regn ved de udstillede varer foran butikken.

De faste og lukkede baldakiner gør butikkerne mørke og ugæstfrie. Facaden skæres visuelt over. Ofte er det nødvendigt at installere elektrisk belysning under baldakinen for at modvirke lystabet. Den rigtige gadebelysning oplyser ofte kun oversiden af baldakinen. Det er på flere måder ikke en ansvarlig og bæredygtig løsning. En rigtig markise, der kan rulles ind efter lukketid, ville kunne løse den samme opgave på en smukkere og mere enkel måde.

Eksempel på forslag til renovering af flot og markant byhus. Ved at fjerne den tunge, teglhængte baldakin opnås, at den mørke underetage atter gøres lys og indbydende. Facaderne fremstår atter som helheder fra sokkel til tagkant. Optikeren kan nu også sælge solbriller.

Med et system af store parasoller kan der skabes en slags arkade uden for en butik. Et nyt, let, lyst og luftigt rum skabes i tilknytning til butikken.

Hovedregler for alle typer markiser

1. Behov for overdækning eller afskærmning af udearealer i forbindelse med butiks- og restaurationsarealer kan kun opfyldes ved etablering af markiser på facader eller ved opstilling af selvstændige parasoller evt. de såkaldte "markedsparasoller".
2. Alle større markiser og parasoller skal være af stof eller andet vævet materiale, der kan rulles ind eller klappes sammen, når de ikke er i brug.
3. Permanente markiser udført som mindre konstruktioner af fast rønderlag o.lign. beklædt med stof eller lærred kan tillades over vinduer og døre, når de afgrænses af et vindues- eller dørhul.

Tilsvarende kan mindre baldakiner af kobber eller zink tillades, når de ikke overstiger bredden på et vindue eller en dør.

Afstanden eller udstrækningen fra facaden må ikke overstige 80 cm.

Skilte

Formålet med skiltning er at fortælle om butikkens tilstedeværelse, dens navn, branche og evt. varetildbud.

Så længe disse budskaber underordner sig en helhed og ikke skaber uforholdsmæssig opmærksomhed, vil der næppe opstå problemer i forhold til omgivelserne.

God skiltning i en gade kendetegnes ved, at alle forretninger skiltningsmæssigt er forholdsvis lige synlige, at bygningernes facader ikke dækkes unødigt, og at skiltningen tilfører gaderummet liv og identitet.

Gode skilte er spændende, fantasifulde og er udtryk for gedigt håndværk. Lyssætning i eller belysning af skilte behøver ikke nødvendigvis oplyse hele nabolaget incl. lejlighederne over for.

I Brønderslev er der efterhånden mange gode eksempler på ny butiksskiltning i form af bogstaver monteret over vinduerne, direkte på facaden. I nogle tilfælde med dæmpet belysning eller enkelte, styrede spots.

Andre eksempler er skilte af begrænset størrelse placeret

direkte på puds eller murværk. Skilte i stil med de gamle laugsskilte (udhængsskilte) er også gode repræsentanter for nyere og veltilpasset skiltning.

Nye lyskilder som fiberlys (lyslederkabler) giver mulighed for at lave meget spændende effekter med alle regnbuens farver uden at have virkning ud over den enkelte butiks område. Netop fiberlys eller fiberoptik åbner mulighed for at lave enkel og tilpasset "lysreklame" evt. som lys bag bogstaver og logoer.

3 eksempler på tidssvarende og veltilpasset skiltning, der underordner sig bygningens arkitektur.

Herover: Laugsskilte og skilte med symboler er stadig en god løsning. Belysning af skilte på facaden og strejfbelysning af en enkel og stilren facade er også gode løsninger.

Herunder: Skiltning ved hjælp af løse bogstaver med lyslederkabler bag. Lyskilden, og der er kun én til alle bogstaverne, sidder inde i forretningen. Om aftenen står bogstaverne med en koronavirkning. Bemærk også sikringen mod "rambuktyverier". (Klostergade i Århus).

Hovedregler for alle skiltetyper

1. Skiltningen skal tilpasses bygningens størrelse, arkitektur og omgivelserne i øvrigt. Skilte skal i princippet følge opdelingen og proportioneringen i facaden og opdelingen af vinduer, døre og porte.

2. Skiltningens omfang skal begrænses til det nødvendige, og ingen skilte må være så store, at de dominerer facaden eller omgivelserne.
Ideelt set må skiltning ikke skjule facaden, men skal udformes, så skiltningen fremtræder gennemsigtig eller åben.

Til belysning anbefales fiberoptik eller lavenergipærer i kombination med bagbelyste, åbne bogstaver eller symboler, hvorved der opstår en koronavirkning bag skiltningen og en svag belysning af facaden.
3. Udformning og placering af skilte for forskellige butikker på samme facade skal samordnes og koordineres, så der i forhold til de enkelte butikker og i forhold til den samlede facade opnås en god helhedsvirkning.
4. Skiltning må ikke dække over bygningsdetaljer som gesimser, kapitæler, vinduer og murede stik mv. og skal som udgangspunkt placeres i stueetagen.

Få et godt råd i Teknisk Forvaltning

Hvis du ønsker at ændre facaden, skal ombygningen godkendes af Teknisk Forvaltning, før arbejdet sættes i gang.

Inden du sætter et projekt i gang, bør du kontakte forvaltningen, der kan give råd og vejledning om netop den type bygning, du ejer eller lejer dig ind i.

Medbring evt. fotografier og tegninger af huset, som det ser ud i dag. Også gerne gamle fotos eller tegninger og malerier, der viser husets oprindelige eller tidligere udseende.

Du bør også inddrage en arkitekt og få rådgivning om at lave et forslag til udformning af facaden og et projekt med beskrivelse og pris mv.

Rådgiveren kan også vejlede om retningslinierne i dette hefte.

Ønsker du at vide mere om byhuse og byrum, kan følgende bøger om emnet anbefales:

Byhuset

Curt von Jessen m.fl. København 1980.

Bedre byrum

Jan Gehl, Lars Gemzøe, Bo Grønlund og Steen Holmgren.

Dansk Byplanlaboratoriums Skriftserie nr. 40.

Byens skilte - et vigtigt træk i byens ansigt

Stig Nørhald og Kunstakademiets forlag, 1993.

Byernes forældelse og fornyelse

Byfornyelsesselskabet Danmark, 1994.

Byens rum - et katalog om pladser og gader

Håndværksrådets forlag, 1988.